

дартов по защите прав человека. По завершению сессии страны ООН предоставят украинской власти рекомендации, после чего Украина берет на себя обязательство имплементировать полученные рекомендации в собственное законодательство.

Козуб Л. О.

студент, Національний університет «Одеська юридична академія»

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО: НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

У світовій гендерній політиці відбувається прорив: жінки дедалі частіше займають найвищі державні посади. На сучасному етапі жінки займають посади президента (Аргентина – Крістіна Фернандес де Кіршнер, Литва – Даля Грибаускайте, Швейцарія – Мішлін Кальмі-Ре), уряди багатьох країн також очолюють жінки (прем'єр-міністр Австралії – Джулія Гіллард, прем'єр-міністр Данії – Хелле Торнінг-Шмітт, канцлер Німеччини – Ангела Меркель).

Гендерна рівність є предметом дискусії фахівців та фігурує у багатьох міжнародних документах, як один із основних засобів боротьби з дискримінацією за ознакою статі. Більше того, сьогодні гендерна рівність є навіть однією з ознак правової держави.

Проблемі гендерної рівності присвячено багато досліджень та публікацій. Так, зарубіжні та вітчизняні вчені Ш. Берн, Т. Вовченко О. М., Н. Грицяк, О. Дашковська, Е. Здравомислова, В. Кириченко, Л. Кобелянська, Т. де Лореті, К. Б. Левченко, Т. Мельник, Дж. Міль, В. Мюллер, С. Олійник, С. Поленіна, розглядаються окремі питання прав людини та проблеми впровадження гендерної рівності у суспільних відносинах. Однак, питання захисту гендерної рівності на рівні міжнародного права залишається мало розглянутим у науці.

Виходячи з цього, метою статті є проаналізувати новітні тенденції у розвитку гендерних прав. Її новизна полягає в тому, що в статті розглянуто останні міжнародні документи ООН з питань гендерних прав та діяльність нових спеціальних органів, які було спеціально створено в рамках ООН для подальшого розвитку права на гендерну рівність.

Історично поняття «гендер» (англ. – «gender») було введено у науковий оборот американським психологом Робертом Столлером у 1968 році і перекладається як «соціальна стаття». В англійській мові розмежовуються поняття соціальної статі («gender») і біологічної («sex»). Термінологічно поняття «гендер» оформилося в процесі теоретичного розвитку фемінізму, а потім і гендерних досліджень [1]. Відповідно прикметник «гендерний» тлумачиться, як «розглянутий з позицій особливостей соціального становища статей у суспільстві».

Поняття гендерної рівності виникло на хвилі рівності прав чоловіка та жінки. При цьому неприпустимо сприймати за рівність однаковість, оскільки гендерні ролі не однакові за соціальним змістом, але потребують рівності в правових гарантіях реалізації можливостей різних статей.

Розвиток ідеї гендерної рівності в історії захисту прав людини пов'язується з таким поняттям, як фемінізм – це концепція, яка виникла та розвивається як відповідь на соціальні потреби жінок.

Поняття «гендер» сьогодні не має остаточного і однозначного визначення, і це не недолік або проблема а, скоріше, особливість самого поняття. Складність полягає в тому, що тут просліджується взаємозв'язок дії та мислення, які не можуть бути роз'єднані. Мова йде про розвиток, динамізм, остаточно не визначений, бо само визначення є дія, що спричиняє серйозні наслідки [2].

Ідея гендерної рівності вперше була відображена на документальному рівні в першій програмі ООН під назвою «Розвиток жінок». Основні положення цієї програми полягали у тому, що жінки – це невикористаний ресурс людства, здатний зробити свій рішучий внесок в економічний розвиток світового співтовариства. На зміну цієї програми ООН розробила і почала впроваджувати з 2000 р. нову програму «Гендер і розвиток». Ця програма розглядає жінок більше як активних носіїв змін, ніж як пасивних отримувачів допомоги, та рекомендує урядам–членам ООН впроваджувати гендерні підходи в політику та державне управління [3].

Так, 08.09.2000 р. резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї було прийнято «Декларацію тисячоліття ООН» [4], де ставляться основні цілі діяльності ООН. І однією з пріоритетних цілей є рівність прав чоловіків та жінок, боротьба із дискримінацією та виконання Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок.

На ґрунті Декларації, на рівні ООН було прийнято документ «Цілі розвитку тисячоліття» [5], в якому було встановлено чіткі орієнтири стосовно подолання бідності, хвороб, гендерної дискримінації, голоду тощо на період до 2015 року. Цілі розвитку тисячоліття – це документ, який не має ультимативного значення для держав, але він має велике політичне значення. Уряди майже усіх країн світу підписали його, і тим взяли на себе політичне зобов'язання [6]. В «Цілях розвитку тисячоліття» третя мета визначена наступним чином: «Заохочення рівності чоловіків і жінок і розширення прав і можливостей жінок». Однак, при уважному аналізі документа зрозуміло, що в межах глобального підходу проблема гендерної нерівності набуває дуже спрощених форм. Так, поставлена задача ліквідовувати, бажано до 2005 року, нерівність між статями у сфері початкової і середньої освіти, а не пізніше ніж до 2015 року – на всіх рівнях освіти.

У липні 2010 року Генеральна Асамблея ООН створила Структуру ООН по питаннях гендерної рівності і розширення прав і можливостей жінок, яка іменується «ООН – жінки».

Крім того, питаннями гендерної рівності займається також Фонд Організації Об'єднаних Націй в галузі народонаселення. В рамках Фонду було розроблено «Стратегічний план на 2008–2011 роки: прискорення прогресу в здійсненні Програми дій Міжнародної конференції з народонаселення і розвитку і зміцнення національної відповідальності в цій області (DP/FPA/2007/17)» [7]. Завданням Стратегічного плану є зміцнення гендерної рівності і розширення прав і свобод жінок і дівчаток–підлітків, з тим щоб вони могли здійснювати свої права людини, особливо свої репродуктивні права, жити і не піддаватися дискримінації і насильству.

Таким чином, сьогодні питання гендерної рівності викликає підвищену увагу широкої міжнародної спільноти. Більше того, концепція «women's human rights» (жіночі права людини) передбачає створення гнучкої політики реалізації прав людини жінками різних країн. А на рівні міжнародно – правової практики набуває нових ознак поняття комплексного підходу до проблеми гендерної рівності.

Література:

1. Бурцева Ю. О. Становлення та розвиток гендерних відносин / Бурцева Ю. О. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2005_7_1/doc_pdf/Burceva.pdf.

2. Абукирова Н. И. Что такое «гендер»? / Н. И. Абукирова // Общественные науки и современность. – 1996. – № 6. – С. 123–125.

3. Грицяк Н. В. Теоретико-методологічні засади формування й реалізації державної гендерної політики в Україні: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. управ. – К., 2005. – 29с.

4. Декларація тисячоліття Організація Об'єднаних націй [Електронний ресурс] – режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_621

5. Офіційний сайт ООН: «Цілі розвитку тисячоліття» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org.ua/millennium-development-goals>

6. Левченко К. Б. До проблеми конкретноісторичного характеру категорії «гендерна рівність» / К. Б. Левченко // Український соціум. – 2005. – № 1 (6). – С. 26–30.

7. Стратегический план на 2008 – 2011 годы: ускорение прогресса в осуществлении Программы действий МКНР и укрепление национальной ответственности в этой области [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unfpa.org/exbrd/2007/secondsession/dpfpa_2007_17_rus.doc

Лавров Ф. С.

студент,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ВИКОНАННЯ УКРАЇНОЮ КОНВЕНЦІЇ ООН ПРО БІЖЕНЦІВ

Однією з глобальних світових проблем, безпосередньо пов'язаною з міжнародною міграцією, є біженство. В результаті військових та міжетнічних конфліктів, політичних репресій, стихійних лих та інших факторів кількість біженців постійно зростає. За офіційними даними Верховного Комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), кількість людей, що бажають отримати статус біженця в розвинутих країнах, щорічно збільшується. В теперішньому світі близько 50 мільйонів людей вважаються жертвами вимушеного переселення, серед яких майже 13 мільйонів біженців.

В загальному розумінні під поняттям «біженець» розуміється не тільки особа, яка отримала офіційний статус біженця, але і та, яка шукає притулку в результаті вимушеного переселення на інше місце. На міжнародному рівні правовий статус біженців закріплений в Конвенції ООН 1951 р. В 1967 р. Конвенція про статус біженців була розширена Протоколом та ратифікована в більш як 145 країнами світу.